

Lausunto

19.05.2026

Asia: VN/24182/2023-OM-35

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eläintenpitokieltoa koskevan sääntelyn muuttamiseksi

Näkemyksenne eläintenpitokiellon määräämisperusteita ja kiellon voimassaoloaikojen vähimmäiskestoja koskevasta sääntelyehdotuksesta?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Suomen Eläinlääkäriliitto kannattaa ehdotusta, että rikoslain 17 luvun 23 §:n 1 momenttia muutettaisiin siten, että perusmuotoiseen eläinsuojelurikokseen syyllistynyt henkilö on määrättävä eläintenpitokieltoon, jollei kiellon määräämättä jättämiselle ole painavia syitä. Eläinlääkäriliitto katsoo kuitenkin, että pykäläkohtaisissa perusteluissa olisi syytä korostaa, että painavien syiden tulee liittyä nimenomaan eläinten hyvinvointiin ja uusimisriskiin. Perusteluissa tulisi todeta erikseen, että elinkeinotoiminnan mahdollistaminen tai taloudelliset syyt eivät ole hyväksyttäviä perusteita jättää eläintenpitokielto tuomitsematta. Tärkeän eläinsuojelurikoksen osalta on mainittu erikseen, että erittäin painavat syyt, joiden perusteella eläintenpitokielto jätetään tuomitsematta, tulee kuvata tuomiossa. Vastaava vaatimus tulisi lisätä perusteluihin myös perusmuotoisen eläinsuojelurikoksen yhteydessä painavien syiden osalta.

Eläinlääkäriliitto kannattaa myös eläintenpitokiellon vähimmäiskestojen pidentämistä. On hyvä, että perusmuotoisen eläinsuojelurikoksen yhteydessä vähimmäiskesto tulisi liiketoimintakiellon tapaan olemaan kolme vuotta. Hallituksen esityksessä ja taustamateriaalissa esitettyjen perusteluiden lisäksi kiellon keston pidentäminen olisi tarpeen jo siksi, että nykyään on mahdollista, ettei menettämisseuraamusta ole vielä ehditty toimeenpanna, kun määräaikainen eläintenpitokielto on jo loppunut.

Eläinlääkäriliitto esittää lisäksi, että pysyvä eläintenpitokielto tulisi voida tuomita pelkästään sillä perusteella, että henkilö on pysyvästi kykenemätön tai soveltumaton omistamaan, pitämään tai hoitamaan eläimiä taikka muuten vastaamaan niiden hyvinvoinnista ilman vaatimusta heikosta terveydentilasta, aiemmasta eläintenpitokiellosta tai syyllistymisestä törkeään eläinsuojelurikokseen. Erityisesti terveydentilan arviointi on tuomioistuimelle hankalaa. Käytännössä

on hyvin yleistä, että henkilön toimintakyky on selvästi heikentynyt, vaikka hänellä ei ole lääkärin antamaa diagnoosia sairaudesta.

Näkemyksenne eläintenpitokiellon muuttamista ja kumoamista koskevasta sääntelyehdotuksesta?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Eläintenpitokiellon muuttamista ja kumoamista koskeva sääntelyehdotus on Suomen Eläinlääkäriliiton mielestä lähtökohtaisesti kannatettava, mutta sen tulee perustua kunkin tapauksen huolelliseen ja kokonaisvaltaiseen arvioon, jotta eläinten hyvinvointi ei vaarannu. Muutoksen tai kumoamisen keskeisenä edellytyksenä tulee olla henkilön uusimisriskin ja tosiasiallisen eläintenpitokyvyn perusteellinen arviointi. On hyvä, että hakemusten käsittelyn yhteydessä tulee kuulla syyttäjää. Ainakin osassa tapauksista myös alueen valvontaeläinlääkärin kuuleminen olisi perusteltua, sillä syyttäjällä ei välttämättä ole tietoa eläintenpitokieltoon tuomitun henkilön todellisesta tilanteesta ja toimitetun selvityksen oikeellisuudesta.

Haetun muutoksen tai kumoamisen prosessia ja vaadittavaa olosuhteiden muutosta on avattu hyvin Rikoslain 17 luvun 23 c §:n säännöskohtaisissa perusteluissa. Onkin tärkeää varmistaa, että tämä huolellisen arvion tekeminen toteutuu käytännössä nykyisessä tilanteessa, jossa myös tuomioistuimilla ja syyttäjillä on pulaa resursseista. Lisäksi päätöksenteossa on tarvittaessa varmistettava riittävä viranomaisyhteistyö ja valvontaviranomaisten käytännön havaintojen huomioon ottaminen, sillä pelkkä rajallinen kirjallinen aineisto ei aina anna riittävää kuvaa henkilön tilanteesta.

Eläinlääkäriliitto pitää kannatettavana sitä, että eläintenpitokiellolle säädetään vähimmäiskesto myös kiellon muuttamista tai kumoamista haettaessa, ja että aiemmin eläintenpitokieltoon määrätyn henkilön uuden eläintenpitokiellon vähimmäiskesto on säädetty selvästi pidemmäksi kuin ensimmäistä kertaa tuomitun kiellon vähimmäiskesto.

Näkemyksenne luonnoksesta eläintenpitokieltoa koskevan rekisteröinnin ja tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuuden osalta?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Eläintenpitokieltoa koskevan rekisteröinnin ja tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuuden kehittäminen on kannatettava ja keskeinen osa kiellon noudattamisen käytännön valvonnan toimivuutta. Toivottavaa olisi, että tieto eläintenpitokiellosta, sen muuttamisesta tai kumoamisesta välittyisi kansallisen rekisterin lisäksi ajantasaisesti suoraan paikallisille käytännön valvontaa suorittaville valvontaviranomaisille. Mikäli tieto päivitetään vain eläintenpitokielto rekisteriin, tulee valvontaeläinlääkärien jokaisen valvottavan kohdalla aina erikseen tarkastaa, onko henkilöllä eläintenpitokielto tai onko tuomittuun eläintenpitokieltoon tullut muutoksia. Tiedonkulun puutteet voivat johtaa tilanteisiin, joissa viranomaiset eivät ole tietoisia voimassa olevista kielloista tai niiden muutoksista, mikä heikentää merkittävästi kiellon valvottavuutta ja helpottaa myös kiellon kiertämistä

Näkemyksenne ehdotetusta eläintenpitokiellon rikkomisen rangaistusasteikosta?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Vankeusuhan lisääminen eläintenpitokiellon rikkomisesta säädettyyn rangaistusasteikkoon on kannatettavaa. Suomen Eläinlääkäriliitto on samaa mieltä siitä, että rangaistusasteikon muuttaminen parantaa rangaistusjärjestelmän oikeasuhtaisuutta ja uskottavuutta tilanteissa, joissa eläintenpitokielloa rikotaan. Yhteiskunta ottaa eläinsuojeluasiat entistä vakavammin ja kansalaiset kokevat eläinten hyvinvoinnin entistä tärkeämmäksi. Siksi on keskeistä, että myös eläintenpitokiellon määräämistä koskeva lainsäädäntö vastaa vallitsevaa käsitystä eläinten suojelutarpeesta. Eläinten haltijalla ja omistajalla on yksiselitteinen vastuu eläinten hyvinvoinnin varmistamisesta. Täten on perusteltua, että kiellon rikkominen johtaa toimiin, joilla turvataan oikeushyvä eli eläinten hyvinvointi.

Eriyisen kannatettava seuraus on rangaistusasteikkomuutoksesta seuraava mahdollisuus toimittaa kotietsintä ja tarkastus pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa. Taustamateriaalin arviointimuistio nostaa hyvin esille erityisesti lemmikkieläimet, jotka elävät joko täysin tai suurimmaksi osaksi kotirauhan piirissä. Kuitenkin erityisen tärkeää on yhdistää rangaistusasteikon muuttamiseen riittävä kiellon noudattamisen valvonta. Kuten arviointimuistiossa nostetaan esille, on eläintenpitokiellon rikkomisen kiinnijäämisen riski hyvin pieni. Valvonnan esteitä tulee vähentää, jos halutaan, että eläintenpitokielloa noudatetaan.

Näkemyksenne luonnoksessa ehdotetulle lainsäädännölle vaihtoehtoisista keinoista?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

5.1 Eläinsuojeluvalvonnan tehostamista koskevat toimenpiteet

Suurimpana ongelmana eläintenpitokiellon osalta on tällä hetkellä sen noudattamisen vähäinen valvonta ja tästä seuraava pieni kiinnijäämisen riski kiellon rikkomisesta. Kuten taustamateriaalina olevassa arviointimuistiossakin todetaan, erityisesti lemmikkieläinten pitämisen vastoin määrättyä eläintenpitokielloa on oikeuskirjallisuudessa arvioitu olevan vähäisen kiinnijäämisriskin vuoksi helppoa.

Käytännössä eläintenpitokiellon noudattamista ei erikseen valvota. Valvontaeläinlääkäri valvoo eläintenpitokiellon noudattamista, mikäli henkilöstä tehdään eläinsuojeluilmoitus ja sen käsittelyssä selviää, että kyseisellä henkilöllä on voimassa oleva eläintenpitokiello. Poliisilla on pääsy eläintenpitokieltorekisteriin, mutta käytännössä poliisi tarkastaa mahdollisen eläintenpitokiellon olemassaolon hyvin harvoin esimerkiksi asuntoon kohdistuvan muun tehtävän yhteydessä. On myös syytä huomioida, että vaikka henkilöllä todettaisiin olevan eläintenpitokiello, jäävät eläimet usein niitä pitävälle henkilölle tutkinnan ajaksi eläintenpitokiellon rikkomistuomioon saakka, mikäli poliisi ei takavarikoi eläimiä.

Taustamateriaalissa todetaan itse eläinsuojelurikosten rangaistusasteikkojen osalta: Rikoslainsäädännön rikoksia ennalta ehkäisevä vaikutus riippuu toisaalta merkittävästi myös kiinnijäämisriskistä ja rankaisemisen todennäköisyydestä, joilla käytännössä saattaa tältä osin olla rangaistustasoa suurempi merkitys. Sama koskee myös eläintenpitokieltoa ja sen rikkomiseen liittyvää kiinnijäämisen riskiä. Paitsi kiinnijäämisriskiin ja rankaisemisen todennäköisyyteen olisi syytä panostaa myös eläinsuojelurikosten taustalla olevien syiden tunnistamiseen ja mahdollisuuksien mukaan niihin puuttumiseen.

Eläinten hyvinvointisäädösten noudattamisen valvontaa tulisi yleisestikin tehostaa. Keinoja tähän ovat paitsi valvontaeläinlääkärien määrän lisääminen, myös heidän tuekseen tarvittavaan koulutukseen ja ohjaamiseen panostaminen ja työtä helpottavien tietojärjestelmien kehittäminen. Myös eläinsuojelurikosprosessia tulisi tehostaa. Niin tuomarien, syyttäjien kuin esitutkintaviranomaistenkin mahdollisuuksia kouluttautua ja erikoistua eläimiä koskeviin rikoksiin tulisi lisätä. Ennen kaikkea esitutkintaviranomaisten ja syyttäjien tulisi matalalla kynnyksellä ottaa yhteyttä eläinlääkäriin, jonka tekemän tarkastuskertomuksen pohjalta rikosta tutkitaan. Eläinlääkärien käyttö asiantuntijana rikosprosessin kaikissa vaiheissa on vielä puutteellista. Myös tuomioistuimessa olisi hyvä olla asiantuntijajäsenenä eläinlääkäri samaan tapaan kuin ympäristöasioiden asiantuntijan käyttö on käytäntönä hallinto-oikeudessa ympäristöasioihin liittyvissä tapauksissa.

5.3 Eläintenpitokieltoa koskevasta syyttäjän vaatimistaakasta luopuminen

Eläinlääkäriliitto ymmärtää hallituksen esityksessä esiin nostetut syyt sille, ettei syyttäjän vaatimistaakasta luovuta. Haluamme kuitenkin nostaa esiin, että yhtenä suurimpana ongelmana nykyisessä käytännössä on ollut mahdollisuus siihen, ettei syyttäjä ole muistanut vaatia eläintenpitokieltoa eikä tuomioistuin ole voinut sitä näissä tapauksissa enää tuomita. Jotta esitetty lainsäädäntö toimisi tarkoituksenmukaisella tavalla, tulisi järjestelmän varmistaa, että eläintenpitokiellon tarve arvioidaan jokaisessa eläinsuojelurikostapauksessa systemaattisesti, ja se jätetään tuomitsematta vain lainsäädännön edellytysten täytyessä.

Muita huomioita

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Eläinlääkäriliitto kiittää mahdollisuudesta lausunnon antamiseen.

Hallituksen esityksessä ehdotetut lainsäädännön kehittämistoimet ovat kannatettavia. Samalla olisi kuitenkin taattava viranomaisille riittävät resurssit valvontaan. Valvontaeläinlääkärien tehtäviä tai velvoitteita ei voida lisätä nykyisestä ilman lisäresursseja. Poliisin osalta on turvattava riittävä koulutus ja osaaminen lainsäädännön määrittämiin viranomaistehtäviin myös tällä sektorilla.

Yksi merkittävä eläintenpitokieltoon liittyvän sääntelyn vaikuttavuutta heikentävä käytännön ongelma on eläintenpitokiellon kiertäminen. Kieltoa kierretään tyypillisesti siirtämällä eläinten

omistajuus toiselle henkilölle kuten esimerkiksi puolisolle samalla kun kieltoon määrätty henkilö jatkaa tosiasiallisesti eläinten hoitoa. Käytännössä on havaittu, että viranomaisten tulkinnat vaihtelevat, ja joissakin tilanteissa on katsottu, että henkilö voi osallistua eläinten hoitoon, kunhan hän ei ole eläimistä muodollisesti vastuussa. Tämä on ristiriidassa kiellon tarkoituksen ja lainsäädännön kanssa. Jo voimassa oleva lainsäädäntö yksiselitteisesti kieltää eläinten hoitamisen (Rikoslaki 17 luvun 23 § 2 mom.) ja toisaalta säättää rangaistavaksi välikätenä toimimisen kiellon rikkomiseksi (Laki eläinten hyvinvoinnista 109 § 2 mom. 22 kohta). Pelkkä omistajuuden siirto ei saa mahdollistaa kiellon kiertämistä, vaan osallistuminen eläinten hoitoon tulee tulkita yksiselitteisesti kiellon rikkomiseksi, ja viranomaiskäytäntöjen yhdenmukaistaminen tältä osin on välttämätöntä sääntelyn tehokkaan toimeenpanon varmistamiseksi.

Käytännön valvontaa tekevät eläinlääkärit ovat kokeneet, että menettämisseuraamusten tuomitsemisessa on ollut haasteita muun muassa muotoilun ja ylipäänsä menettämisseuraamusten vaatimisen osalta. Tästä toivottaisiin ohjeistusta syyttäjille ja tuomioistuimille.

Turku Mikko
Suomen Eläinlääkäriliitto